

U srpske reke izlivaju se neprečišćene otpadne vode sa fekalijama, teškim metalima, naftom, uranom, prečišćavanje nužno ali i skupo.

Teski metali, nafta, otpaci iz klanica, pepeo iz termoelektrana - glavni su izvori zagađenja reka u Srbiji, kažu u NVO "Eko gea". Na to treba dodati i neuređene deponije i ilegalno pražnjenje septičkih jama. Naši najveći gradovi ispuštaju neprečišćene otpadne vode direktno u reke jer nemaju postrojenja za prečišćavanje.

Beograd svu nefiltriranu otpadnu vodu kroz 20 izliva ispušta u Dunav i Savu. Prema "Eko gei", najzagađenije domaće reke su Stari plovni Begej, Toplica, Veliki Lug, Lugomir, Crni Timok i Bor, kao i kanal Vrbas - Bečej, dok je čista voda prava retkost i može se još naći u planinskim područjima, duž Studenice, Moravice, Mlave...

Kako je za naš list potvrdila Nela Tot, iz "Eko gee", ova organizacija je pre šest godina radila veliko istraživanje o zagađenosti voda, koje je pokazalo, između ostalog, da svi veći gradovi kanalizaciju ispuštaju direktno u vodotoke, bez ikakvih filtera, a u njih se sa kišama sliva i olovo i benzin sa ulica. Takođe, više od 70 odsto rudnika nalazi se na rekama, pa ispiranjem pepela, posebno u rudnicima uglja, velika količina urana dospeva u zemljište i vode.

I termoelektrane su veliki zagađivači, a poseban problem su divlje deponije. Prosečan žitelj naše zemlje godišnje proizvede 300-400 kilograma đubreta, koje bi trebalo da završi na deponijama sa sistemima za zaštitu đubreta i ocednih voda. Ove vode se slivaju u posebne bazene postavljene nepropusnim materijalima i tako se sprečava da otrovna tečnost dospe u zemlju i vodu. Ali, najveći deo đubreta završava na divljim deponijama, pa otrov zagađuje životnu sredinu. Procene su da samo 10 odsto deponija u Srbiji zadovoljava standarde EU.

- Mada smo ovo obimno istraživanje radili 2011, mislim da situacija danas nije nimalo bolja - kaže Nela Tot.

U Srbiji se, nažalost, prečišćava svega osam do 10 odsto otpadnih voda, kaže prof. dr Božo Dalmacija, sa Katedre za hemijsku tehnologiju i zaštitu životne sredine novosadskog Prirodno-matematičkog fakulteta:

- Najveći gradovi, Beograd, Novi Sad i Niš, i komunalne i industrijske otpadne vode ispuštaju u vodotoke direktno, bez prečišćavanja. U našoj zemlji postoji samo 50 postrojenja za prečišćavanje, od kojih tek polovina radi kako treba.

Po rečima prof. Dalmacije, EU je odvojila novac za srpske gradove koji su konkurisali projektima za rešavanje problema otpadnih voda. Od gradova koji su dobili novac, kolektor zasada ima samo Šabac. U Leskovcu postoji problem sa cevovodom za dovod vode, a ni postrojenje nije dovršeno, pa je 14 miliona evra praktično zamrznuto. U Užicu nije dobro urađen projekat, a bilo je problema i sa javnošću, koja nije htela da odobri lokaciju. Na kraju je vreme za podizanje novca isteklo i pare su prebačene Vranju, pa ostaje da se vidi kako će

se ovaj grad snaći.

- Nijedna podunavska država ne ponaša se kao mi - kaže prof. Dalmacija. - Budući da nam je poljoprivreda loša, sreća da bar Dunav nije toliko zagađen azotom i fosforom koliko bi bio da je poljoprivreda razvijena.

Osim što fekalije ispušta direktno u Dunav, Beograd to isto radi i u Savu, Rakovički rukavac itd. Ipak, u zemlji su, prema prof. Dalmaciji, najzagađeniji kanali u Vojvodini, a crne tačke su Vrbas i Zrenjanin. Sa Moravom je najveći problem erozija. Divljim šljunkarama uništene su obale reke, pa se zemlja zagađena hemikalijama, čim naiđe bujica, obrušava u vodu.

Prof. Prvoslav Marjanović iz Instituta za vodoprivredu "Jaroslav Černi" konstatuje da gro postrojenja za otpadne vode postoji samo na papiru. Na primer u Sokobanji, gde je kolektor odavno zarastao u korov. Kod Ljiga je izgrađeno novo postrojenje koje je radilo samo mesec dana, jer nisu imali para za struju. Postrojenja u Aranđelovcu, Kragujevcu, Gornjem Milanovcu stara su 30 godina i zrela za rekonstrukciju.

- Imamo sreću što je Dunav moćna reka, sa protokom 2.500 kubika vode u sekundi, pa uspeva da razgradi zagađenje. Imamo i akumulaciju Đerdap, koja se ponaša kao prečišćivač, pa deo otpadnih materija razgradi, a deo taloži na dnu. Osim toga, industrija nam je slabo razvijena. Da je na nivou iz osamdesetih godina prošlog veka, imali bismo daleko veće probleme. Ovako je Dunav na izlazu iz Srbije čistiji nego na ulazu - kaže prof. Marjanović. Ali situacija je, po njemu, alarmantna kada je u pitanju sliv Morave, čiji je protok samo 35 kubika u sekundi, a na kome ima velikih gradova i zagađenje azotom, fosforom i organskim materijama iz kanalizacije daleko je veće. Za sliv Morave vezano je oko 3,5 miliona stanovnika. Osim što često imamo povećanu koncentraciju toksičnih algi, u razgradnji se troši mnogo kiseonika, zbog čega dolazi do pomora ribe.

Po rečima prof. Marjanovića, Srbiji je potrebno 350-380 postrojenja za otpadne vode. Za to je opet potrebno 4,5 -6 milijardi evra.

- Za prečišćavanje voda u Beogradu potrebno je oko 300 miliona. To je veliki iznos, ali možemo da počnemo prečišćavanje planski, po fazama. Bolje je rešavati problem Beograda, koji pokriva 20-30 odsto ukupnog stanovništva, nego malih sredina.

Prof. Marjanović se slaže da je to zahtev i EU, ali dodaje da postoji i druga škola, koja zastupa tezu da je bolje prvo rešavati problem regionalnih centara na malim vodotocima, poput Morave:

- Srbija nije bogata vodom. Dunav, Sava i Tisa dolaze spolja, a vodosnabdevanje bi trebalo da se osloni na domicilne vode. U uslovima zagađenja, domaće akumulacije su prekomerno opterećene određenim materijama, pa ubrzano stare.

Ukoliko uskoro ne budu izgrađeni prečišćivači za otpadne vode, postoji opasnost da naša

zemlja u budućnosti ostane bez dragocene tečnosti za piće.

Preciscavanje u pogonu

Industrija ima obavezu da do 2025. reši problem sa prečišćavanjem voda, a svake godine potrebno je izraditi akcioni plan, da nas ne bi sve sačekalo na samom kraju. Kako kaže prof. Božo Dalmacija, industrijske otpadne vode treba rešavati u pogonu, a projekte zajedno treba da urade građevinci i tehnolozi.

“Uštede” placamo kroz zdravstvo

Zakon o vodama iz 2010. planira formiranje Nacionalnog saveta za vode, koji do danas nije osnovan, kaže prof. Marjanović. “Uštede” na prečišćavanju voda na kraju plaćamo daleko skuplje kroz zdravstvenu zaštitu, preradu vode za piće, akumulacije.

Kupanje bez tusiranja opasno

Zagadjenje reka, posebno u sezoni kupanja, izuzetno loše utiče na zdravlje čoveka. Računa se da tokom jednog dana provedenog na reci čovek u sebe unese oko 200 mililitara vode. Uz to, može uneti i mikroorganizme, što se ogleda u kožnim infekcijama ili stomačnim tegobama. Zato bi svi kupači trebalo da se istuširaju odmah po izlasku iz vode. Pesticidi i metali koji završavaju u vodi ulaze u lanac ishrane, a mogu ući i u vodu za piće. Posledice su takođe opasne.

Izvor: novosti